

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.411.002.18.2023

Pani
Małgorzata Podgórska
Kierownik Przychodni
„MaGra” Podgórska i Tomczyk-Siwiec
Lekarska Spółka Partnerska w Dębicy
ul. Kościuszki 18
39-200 Dębica

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

R/23/001/LRZ – Działania podejmowane na rzecz ograniczenia dostępności i spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież na terenie województwa podkarpackiego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	„MaGra” Podgórska i Tomczyk-Siwiec Lekarska Spółka Partnerska w Dębicy ¹ , ul. Kościuszki 18, 39-200 Dębica.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Kierownikiem Przychodni „MaGra” Podgórska i Tomczyk-Siwiec Lekarska Spółka Partnerska w Dębicy, od dnia 22 listopada 2006 r. jest Pani Małgorzata Podgórska ² .
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania podejmowane przez jednostki podstawowej opieki zdrowotnej na rzecz ograniczenia dostępności i spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież na terenie województwa podkarpackiego.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2023 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały wpływ na działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontrolerzy	Małgorzata Milanowska – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/83/2023 z dnia 16 marca 2023 r. Robert Szwagiel – doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LRZ/82/2023 z dnia 16 marca 2023 r.

(akta kontroli str. 2-3; 11-21)

¹ Zwana dalej: Przychodnią.

² Zwana dalej: Kierownikiem.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, zwanej dalej: ustawą o *NIK*.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Problematyka szkodliwości napojów energetyzujących⁵, pomimo powszechności spożywania przez dzieci i młodzież, do niniejszej kontroli Najwyższej Izby Kontroli, nie była przedmiotem zainteresowania pracowników Przychodni i tym samym nie przełożyła się na skierowane do poszczególnych pacjentów, udokumentowane działania w celu ograniczenia ich dostępności i konsumpcji. Spowodowane to było, jak oświadczone, niezdiagnozowaniem zjawiska. Mimo to, w Przychodni, w trakcie kontroli NIK, realizując obowiązki w zakresie profilaktyki, wywieszono ulotki informujące o szkodliwości spożywania energetyków oraz zadeklarowano informowanie świadczeniobiorców w ww. zakresie i dokumentowanie tych czynności. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na konieczność, zgodnie z przepisem art. 25 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. *o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta*⁶ – odzwierciedlania w dokumentacjach medycznych pacjentów udzielanych im świadczeń, w tym także profilaktycznych.

Zdaniem NIK, szczególnej uwagi wymagają zagrożenia związane ze spożywaniem przez dzieci i młodzież produktów, które nie są obojętne dla ich zdrowia, w tym także energetyków. Uwzględnienie tej problematyki w bieżącej działalności leczniczej pozwoli świadczeniodawcy na pełniejsze rozpoznanie potrzeb zdrowotnych, a przez to realizację obowiązków promocji, profilaktyki i ochrony zdrowia oraz istotnie wpłynie na zwiększenie świadomości pacjentów o szkodliwości spożywania energetyków.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

⁵ Napój energetyzujący (ang. energy drink) to potocznie napój energetyczny i energetyk, inny niż napój izotoniczny – pobudzający, przeważnie gazowany napój bezalkoholowy, z reguły zawierający kofeinę, taurynę i guaranę. https://pl.wikipedia.org/wiki/Nap%C3%B3j_energetyzuj%C4%85cy. Zwany dalej: napojem energetyzującym, napojem energetycznym lub energetykiem.

⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 1876 ze zm.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania podejmowane przez jednostki podstawowej opieki zdrowotnej na rzecz ograniczenia dostępności i spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież na terenie województwa podkarpackiego.

Opis stanu faktycznego

Zdaniem Pani Małgorzaty Podgórskiej, kierownik NZOZ MaGra, w *Przychodni problem energetyków nie był przedmiotem zainteresowań pracowników, ponieważ na wizytach lub badaniach bilansowych pacjenci jak i ich opiekunowie na zadawane pytania dotyczące energetyków i używek odpowiadali przecząco. Do tej pory w placówce nie było przypadku pacjenta, który nadużywałby ww. substancji i nie wymagał pilnej hospitalizacji.*

Personel Przychodni ma świadomość o negatywnych skutkach spożywania przez dzieci i młodzież ww. substancji oraz szkodliwości na ich zdrowie. Personel czerpie swoją wiedzę z czasopism oraz portali medycznych.

Przychodnia nie wystąpiła do innych organów z wnioskami o podjęcie działań ograniczających dostępność i spożywanie napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież.

(akta kontroli str. 4-6)

Celami podstawowej opieki zdrowotnej, zgodnie art. 3 pkt. 3, 4, 5 i 6 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o *podstawowej opiece zdrowotnej*⁷, są m.in. ocena potrzeb oraz ustalenie priorytetów zdrowotnych populacji objętej opieką oraz wdrażanie działań profilaktycznych; rozpoznawanie, eliminowanie lub ograniczenie zagrożeń i problemów zdrowia fizycznego i psychicznego; zapewnienie profilaktycznej opieki zdrowotnej oraz promocji zdrowia dostosowanych do potrzeb różnych grup społeczeństwa; zapewnienie edukacji świadczeniobiorcy w zakresie odpowiedzialności za własne zdrowie i kształtowanie świadomości prozdrowotnej.

Zgodnie art. 12 ust. 1 i 2 cyt. ustawy na lekarzach podstawowej opieki zdrowotnej spoczywają obowiązki planowania i realizowania opieki lekarskiej nad świadczeniobiorcą, w zakresie działań mających na celu zachowanie zdrowia, profilaktykę chorób, rozpoznawanie i leczenie chorób oraz rehabilitację świadczeniobiorcy. Obowiązkiem pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej jest planowanie i realizacja opieki pielęgniarskiej nad świadczeniobiorcą i jego rodziną, w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki chorób, świadczeń pielęgnacyjnych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych.

Na pytanie, czy w Przychodni prowadzono profilaktykę/edukację dotyczącą skutków spożywania przez dzieci i młodzież napojów energetyzujących oraz możliwości uzależnienia się od nich, a jeżeli tak to w jakiej formie i czy znajduje to odzwierciedlenie w prowadzonej dokumentacji medycznej, kierownik Przychodni wyjaśniła, że *jest prowadzona profilaktyka i edukacja dotycząca skutków spożywania przez dzieci i młodzież napojów energetyzujących oraz możliwości uzależnienia się od nich w formie gazetki na tablicach ogłoszeniowych.*

Do wyjaśnienia dołączyła ulotki pt. *Napojom energetycznym mówimy NIE, Napoje energetyzujące, Czas na śniadanie*, które zostały zawieszane na tablicy ogłoszeń w Przychodni w trakcie niniejszej kontroli NIK.

(akta kontroli str. 4-9)

⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 1050 ze zm.

Przepis art. 25 ust. 1 pkt 3 ustawy o *prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta* stanowi, że dokumentacja medyczna zawiera co najmniej opis stanu zdrowia pacjenta lub udzielonych mu świadczeń zdrowotnych. Według przepisu art. 2 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o *działalności leczniczej*⁸ świadczeniem zdrowotnym jest działanie służące zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia oraz inne działania medyczne wynikające z procesu leczenia lub przepisów odrębnych regulujących zasady ich wykonywania.

Przychodnia nie przedstawiła dowodów realizacji indywidualnych działań profilaktycznych dotyczących skutków spożywania przez dzieci i młodzież napojów energetyzujących, które miałyby odzwierciedlenie w dokumentacjach medycznych pacjentów.

Kierownik Przychodni wyjaśniła, że *po przeprowadzonej kontroli NIK, w trakcie wizyt lekarskich zadawane są pytania młodzieży na temat stosowania energetyków i informacja ta jest odnotowywana w dokumentacji medycznej.*

(akta kontroli str. 4-9)

Na pytanie wobec jakiej populacji i jak często prowadzono ww. działania profilaktyczne oraz co było ich treścią kierownik Przychodni nie udzieliła odpowiedzi.

(akta kontroli str. 4-6)

W Przychodni⁹ nie było sklepu, ani automatów z żywnością i napojami, w których byłyby sprzedawane napoje energetyzujące.

(akta kontroli str. 10)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli, nie formułuje uwag i wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o *NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 *ustawy o NIK*, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

⁸ Dz. U. z 2023 r. poz. 991 ze zm.

⁹ W dniu 20 czerwca 2023 r., tj. w trakcie oględzin budynku Przychodni.

Rzeszów, 6 lipca 2023 r.

Kontroler
Małgorzata Milanowska
Główny specjalista k.p.

/-/

Robert Szwagiel
Doradca techniczny

/-/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

/-/